

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β¹

[Opening Considerations] [Greeting]

1.1 Παυλος και Σιλουανος και Τιμοθεος τη εκκλησια Θεσσαλονικεων εν Θεω Πατρι ἡμων και Κυριω Ιησου Χριστω: 2 Χαρις ὑμιν και ειρηνη απο Θεου Πατρος ἡμων² και Κυριου Ιησου Χριστου.

[Commendation and encouragement]

3 Ευχαριστην οφειλομεν τω Θεω παντοτε περι ὑμων, αδελφοι, καθως αξιον εστιν, οτι υπεραυξανει ἡ πιστις ὑμων και πλεοναζει ἡ αγαπη ἑνος ἑκαστου παντων ὑμων εις αλληλους· 4 ὥστε ἡμας αυτους³ εν ὑμιν καυχασθαι⁴ εν ταις εκκλησιαις του Θεου ὑπερ της ὑπομονης ὑμων και πιστεως εν πασιν τοις διωγμοις ὑμων και ταις θλιψεσιν αἰς ανεχεσθε 5—ενδειγμα της δικαιας κρισεως του Θεου, εις το καταξιωθηναι ὑμας της βασιλειας του Θεου, ὑπερ ἧς και πασχετε· 6 ειπερ δικαιον παρα Θεω ανταποδουναι τοις θλιβουσιν ὑμας θλιψιν 7 και ὑμιν τοις θλιβομενοις ανεσιν μεθ' ἡμων εν τη αποκαλυψει του Κυριου Ιησου⁵ απ' ουρανου μετ' αγγελων δυναμεως αυτου εν πυρι φλογος, 8 διδοντος εκδικησιν τοις μη ειδοσιν⁶ Θεον και τοις μη ὑπακουουσιν τω ευαγγελιω του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου,⁷ 9 οἱτινες δικην τισουσιν: ολεθρον αιωνιον απο προσωπου του⁸ Κυριου και απο της δοξης της ισχυος αυτου, 10 ὅταν ελθῃ ενδοξασθηναι εν τοις ἁγιοις αυτου και θαυμασθηναι εν πασιν τοις πιστευσασιν⁹ (ὅτι επιστευθη το μαρτυριον ἡμων εφ' ὑμας)· εν τη ἡμερα εκεινη.

[A model prayer]

11 Εις ὃ και προσευχομεθα παντοτε περι ὑμων, ἵνα ὑμας αξιωση της κλησεως ὁ Θεος ἡμων και πληρωση πασαν ευδοκιαν αγαθωσυνης¹⁰ και εργων πιστεως εν δυναμει, 12 ὅπως ενδοξασθῇ το ονομα του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου¹¹ εν ὑμιν, και ὑμεις εν αυτω, κατα την χαριν του Θεου ἡμων και Κυριου Ιησου Χριστου.

[The Day of Christ]

2.1 Ερωτωμεν δε ὑμας, αδελφοι, ὑπερ της παρουσιας του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου και ἡμων επισυναγωγης επ' αυτον, 2 εις το μη ταχεως σαλευθηναι ὑμας απο του νοος μητε¹² θροεισθαι,¹³ μητε δια¹⁴ πνευματος μητε δια λογου μητε δι' επιστολης ὡς δι' ἡμων, ὡς οτι ενεστηκεν ἡ ἡμερα του Χριστου.¹⁵

[The man of sin]

3 Μη τις ὑμας εξαπατηση κατα μηδενα τροπον· οτι εαν μη ελθῇ ἡ αποστασια πρωτον και αποκαλυφθῇ ὁ ανθρωπος της ἁμαρτιας,¹⁶ ὁ υἱος της απωλειας, 4 ὁ αντικειμενος και

¹ Both the Text and the apparatus are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD. I venture to affirm to the reader that all original wording of 2 Thessalonians is preserved in this edition, if not in the Text, at least in the apparatus. "Diminish not a word" Jeremiah 26:2 (see Deut. 4:2 and Luke 4:4, "every word" [as in 99.6% of the MSS]). The last note at the end of this book gives explanation about the apparatus.

² ἡμων f³⁵ A, I [98%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [2%]

³ ἡμας αυτους f³⁵ A [96%] RP, HF, OC, TR, CP || ~ 21 B [3%] NU || 1 [1%]

⁴ καυχασθαι f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || εγκαυχασθαι A, B [3%] NU

⁵ ιησου rell || 1 χριστου [10%] sy^p, CP

⁶ ειδοσιν f³⁵ A, B [70%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || 1 τον [30%]

⁷ χριστου f³⁵ A [60%] lat, sy^p, HF, OC, TR, CP || --- B [40%] RP, NU (OC uses small print.)

⁸ του rell || --- [10%] CP

⁹ πιστευσασιν f³⁵ A, B [93%] RP, HF, OC, CP, NU || πιστευουσιν [7%] TR

¹⁰ αγαθωσυνης rell || αγαθοσυνης [30%]

¹¹ χριστου f³⁵ A [45%] lat, syr, OC, TR, CP || --- B [55%] sa, RP, HF, NU (OC uses small print.)

¹² μητε f³⁵ [94%] RP, HF, OC, TR, CP || μηδε A, B [5%] NU || μηποτε [1%]

¹³ θροεισθαι rell || θροεισθε [10%]

¹⁴ δια rell || 1 του [10%] OC (The addition of the article presumably makes the reference be to the Holy Spirit, which is clearly wrong here.)

¹⁵ χριστου f³⁵ [85%] RP, HF, OC, TR, CP || κυριου A, B [15%] lat, syr, cop, NU (Might this be a doctrinally motivated variant?)

¹⁶ ἁμαρτιας f³⁵ A [93.8%] lat, syr, RP, HF, OC, TR, CP || ανομιαις B [5.4%] cop, NU || long omissions (0.8%)

ὑπεραιρομενος ἐπι παντα λεγομενον θεον ἢ σεβασμα, ὥστε αὐτον εἰς τον ναον του Θεου ὡς Θεον καθισαι,¹ αποδεικνυντα² ἑαυτον ὅτι ἐστιν Θεος. 5 (Οὐ μνημονευετε ὅτι ἐτι ὦν προς ὑμας ταυτα ελεγον ὑμιν?)

[The Restrainer]

6 Καὶ νυν το κατεχον οἰδατε, εἰς το αποκαλυφθηναι αὐτον ἐν τῷ ἑαυτου³ καιρω. 7 Το γαρ μυστηριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ανομιας· μόνον ὁ κατεχων ἀρτι ἕως ἐκ μεσου γενηται. 8 Καὶ τότε αποκαλυφθησεται ὁ ανομος, ὃν ὁ Κυριος⁴ ἀναλωσει⁵ τῷ πνευματι του στοματος αὐτου καὶ καταργησει τὴ ἐπιφανεια τῆς παρουσιας αὐτου· 9 οὐδ' ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνεργειαν του Σατανα ἐν παση δυναμει καὶ σημειοις καὶ τερασιν ψευδους, 10 καὶ ἐν παση ἀπατη τῆς⁶ ἀδικιας ἐν⁷ τοῖς ἀπολλυμενοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγαπὴν τῆς ἀληθειας οὐκ ἐδέξαντο εἰς το σωθηναι αὐτους.

[Believing 'the lie']

11 Καὶ δια τουτο πεμψει⁸ αὐτοῖς ὁ Θεος ἐνεργειαν πλανῆς εἰς το πιστευσαι αὐτους τῷ ψευδει, 12 ἵνα κριθωσιν πάντες οἱ μὴ πιστευσαντες τὴ ἀληθεια ἀλλ' εὐδοκησαντες ἐν⁹ τῇ ἀδικια.

[To be Saved is Different]

2.13 Ἐμεῖς δὲ οφειλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴλετο¹⁰ ὑμας ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς¹¹ εἰς σωτηριαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πιστεῖ ἀληθειας, 14 εἰς ὃ¹² ἐκάλεσεν ὑμας δια του ευαγγελιου ἡμῶν, εἰς περιποιησιν δόξης του Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστου.

15 Ἀρα οὖν, ἀδελφοὶ, στηκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδοσεις ἅς ἐδίδαχθητε εἴτε δια λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

[Another model prayer]

16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κυριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστος, καὶ ὁ¹³ Θεὸς καὶ¹⁴ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπησας ἡμας¹⁵ καὶ δους¹⁶ παρακλήσιν αἰωνιαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθην, ἐν χάριτι, 17 παρακαλεσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηριξαι ὑμας¹⁷ ἐν παντι λόγω καὶ ἐργῷ¹⁸ ἀγαθῷ.

[A request for prayer]

3.1 Το λοιπον προσευχεσθε, ἀδελφοὶ, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος του Κυρίου τρεχῆ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ προς ὑμας, 2 καὶ ἵνα ῥυσθωμεν ἀπο των ἀτοπων καὶ ποιηρων ἀνθρώπων· οὐ γαρ πάντων ἡ πιστις.

3 Πιστος δὲ ἐστιν ὁ Κυριος, ὃς στηριζει ὑμας καὶ φυλάξει ἀπο του ποιηρου. 4 Πεποιθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμας, ὅτι ἂ παραγγελλομεν¹⁹ ὑμῖν¹ καὶ² ποιεῖτε καὶ

¹ ὡς θεον καθισαι f³⁵ (82.3%) syr,RP,HF,OC,TR,CP || ~ 312 (8.2%) || 3 ἄA,B (9.2%) lat,cop,NU || two other variants (0.3%) (Scattered around the variants, 4.9% have καθισαι.)

² αποδεικνυντα f³⁵ ἄB [88%] RP,HF,OC,TR,NU || αποδεικνυοντα (A) [12%] CP

³ εαυτου f³⁵ B [80%] RP,HF,OC,TR,CP,NU || αὐτου ἄA,I [20%]

⁴ κυριος f³⁵ B (86.6%) RP,HF,OC,TR,CP || 1 ιησους ἄA (13.4%) lat,syr,cop[NU]

⁵ ἀναλωσει f³⁵ (92.9%) RP,HF,OC,TR,CP || ἀνελει B (6.1%) NU || ἀνελοι (0.7%) || ἀναλοι ἄ || ἀναιλει A

⁶ τῆς f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἄA,B [5%] NU

⁷ ἐν f³⁵ [96%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἄA,B [4%] NU

⁸ πεμψει f³⁵ [97%] RP,HF,OC,TR,CP || πεμπει ἄA,B [3%] NU

⁹ ἐν f³⁵ A [90%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἄB [10%] NU

¹⁰ εἴλετο f³⁵ [95%] RP,HF,OC,TR,CP || εἴλατο ἄA,B [5%] NU

¹¹ ἀπ ἀρχῆς f³⁵ ἄ [94%] RP,HF,OC,TR,CP || ἀπαρχῆν B [6%] NU ('Firstfruits' when and where? Is not the reading of NU inferior?)

¹² ο f³⁵ A,B [94%] RP,HF,OC,TR,CP || 1 καὶ ἄ [6%] [NU]

¹³ ο f³⁵ ἄA,I [94%] RP,HF,OC,TR,CP[NU] || --- B [6%]

¹⁴ καὶ f³⁵ A,I [97%] RP,HF,OC,TR,CP || ο ἄB [2%] NU || καὶ ο [1%]

¹⁵ ἡμας rell || ὑμας [5%] CP

¹⁶ δους f³⁵ ἄA,B [90%] RP,HF,OC,TR,NU || διδους [10%] CP

¹⁷ ὑμας f³⁵ [92%] RP,HF,OC,TR,CP || --- ἄA,B [8%] NU

¹⁸ λόγω καὶ ἐργῷ f³⁵ [89%] RP,HF,OC,TR,CP || ~ 321 ἄA,B [10%] NU || two other readings [1%]

¹⁹ παραγγελλομεν rell || παραγγελομεν CP

ποιησετε. 5 Ὁ δε Κυριος κατευθυναι ὑμων τας καρδιας εις την αγαπην του Θεου και εις την³ ὑπομονην του Χριστου.

[Instructions]

[Don't be irresponsible or lazy]

3.6 Παραγγελλομεν δε ὑμιν, αδελφοι, εν ονοματι του Κυριου ἡμων⁴ Ιησου Χριστου, στελλεσθαι ὑμας απο παντος αδελφου ατακτως περιπατουντος και μη κατα την παραδοσιν ἢν παρελαβον⁵ παρ' ἡμων. 7 Αυτοι γαρ οιδατε πως δει μιμεισθαι ἡμας, ὅτι ουκ ητακτησαμεν εν ὑμιν· 8 ουδε δωρεαν αρτον εφαγομεν⁶ παρα τινος, αλλ' εν κοπω και μοχθω νυκτα και ἡμεραν⁷ εργαζομενοι προς το μη επιβαρησαι τινα ὑμων· 9 ουχ ὅτι ουκ εχομεν εξουσιαν, αλλ' ινα ἑαυτους τυπον δωμεν ὑμιν εις το μιμεισθαι ἡμας. 10 Και γαρ ὅτε ημεν προς ὑμας, τουτο παρηγγελλομεν ὑμιν, ὅτι ει τις ου θελει εργαζεσθαι μηδε εσθιετω. 11 Ακουομεν γαρ τινας περιπατουντας εν ὑμιν ατακτως, μηδεν εργαζομενους, αλλα περιεργαζομενους. 12 Τοις δε τοιουτοις παραγγελλομεν και παρακαλομεν δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου⁸ ινα μετα ἡσυχιας εργαζομενοι τον ἑαυτων αρτον εσθιωσιν.

[Isolate the disobedient]

13 Ὑμεις δε, αδελφοι, μη εκκακησητε⁹ καλοποιουντες. 14 Ει δε τις ουχ ὑπακουει τω λογω ἡμων δια της επιστολης, τουτον σημειουσθε και¹⁰ μη συναναμιγνυσθε¹¹ αυτω, ινα εντραπη· 15 και μη ὡς εχθρον ἡγεισθε, αλλα νουθετειτε ὡς αδελφον.

[Conclusion]

[Benediction]

3.16 Αυτος δε ὁ Κυριος¹² της ειρηνης δωη ὑμιν την ειρηνην δια παντος εν παντι τροπω. Ὁ Κυριος μετα παντων ὑμων.

[Sign-off]

17 Ὁ ασπασμος τη εμη χειρι Παυλου, ὅ εστιν σημειον εν παση επιστολη, οὕτως γραφω. 18 Ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μετα παντων ὑμων. Αμην.^{13,14}

¹ ὑμιν **ƒ**³⁵ A [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- **κ**B [3%] NU

² και **ƒ**³⁵ B (96.2%) RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- **κ**A (3.8%) (There are four variations on ποιειτε that together garner (8.2%); codex B conflates.)

³ την *rell* || --- [5%] TR

⁴ ἡμων **ƒ**³⁵ **κ**A [99%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [1%]

⁵ παρελαβον **ƒ**³⁵ [92%] RP, HF, OC, CP || παρελαβουσαν **κ**A [2%] NU || παρελαβετε B [3%] || παρελαβεν [3%] TR

⁶ εφαγομεν **ƒ**³⁵ **κ**A, B [80%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || ελαβομεν [20%]

⁷ νυκτα και ημεραν **ƒ**³⁵ A, I [96%] RP, HF, OC, TR, CP || νυκτος 2 ημερας **κ**B [4%] NU

⁸ δια του κυριου ημων ιησου χριστου **ƒ**³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || εν κυριω 56 **κ**A, B [4%] NU

⁹ εκκακησητε **ƒ**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || εκκακησητε **κ**A(B) [2%] NU || two other variants [1%]

¹⁰ και **ƒ**³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- **κ**A, B [3%] NU

¹¹ συναναμιγνυσθε **ƒ**³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || συναναμιγνυσθαι **κ**A, B [4%] NU

¹² κυριος **ƒ**³⁵ **κ**A, B [90%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || θεος [10%]

¹³ αμην **ƒ**³⁵ A [98%] RP, HF, OC, TR, CP || --- **κ**B [2%] NU

¹⁴ The citation of **ƒ**³⁵ is based on eighteen MSS—18, 35, 201, 204, 328, 386, 444, 928, 1248, 1249, 1548, 1637, 1855, 1892, 1897, 2466, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 18, 35, 204, 928, 1249, 1637 and 2723 are 'perfect' representatives of **ƒ**³⁵ in 2 Thessalonians, as they stand, as were the exemplars of another nine. The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Trikala, Mt. Athos [four different monasteries], Rome, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

I have included six published editions in the apparatus—RP, HF, OC, TR, CP, NU. RP = Robinson-Pierpont (2005), HF = Hodges-Farstad, OC = the Greek Text of the Greek Orthodox Church (also used by other Orthodox Churches; I have not collated OC, so it may have some private readings not noted in the apparatus), TR = *Textus Receptus*, CP = Complutensian Polyglot, NU = N-A²⁶/UBS³ (N-A²⁷/UBS⁴ offer changes in the critical apparatus, not in the text; the text is still that of N-A²⁶/UBS³).

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant, within either ( ) or [ ]. I have used ( ) for the evidence taken from TuT, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I had to revert to von Soden and the apparatus of N-A²⁷, supplementing from other sources where possible (Scrivener and Tischendorf)—the percentages offered, I have used [ ] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed ± 1%; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6%

---

support the margin of error should hardly exceed $\pm 3\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed $\pm 15\%$.

As an arbitrary decision, I have limited the citation of individual MSS to those dated to the 5th century or earlier; the same holds for the sporadic citation of early versions. I use *re//* to indicate that the reading is supported by all other witnesses, and printed editions (of the six included in the apparatus), compared to the other reading. The Greek font used is Bwgrkl and may be downloaded free from <http://www.bibleworks.com/fonts.html>.